

Stanowisko Rzeszowskiego Stowarzyszenia Ochrony Zwierząt w sprawie wykorzystywania dzikich zwierząt w cyrkach objazdowych

Rzeszowskie Stowarzyszenie Ochrony Zwierząt stoi na stanowisku, że wykorzystywanie w cyrkach objazdowych zwierząt należących do dzikich gatunków powinno zostać w Polsce zakazane.

Swoje stanowisko Stowarzyszenie opiera na:

- **opinii Europejskiej Federacji Lekarzy Weterynarii (FVE) z dnia 6 czerwca 2015 r.**

FVE w swoim oficjalnym stanowisku, pod którym podpisała się również polska Krajowa Izba Lekarsko-Weterynaryjna, stwierdza:

"Wszystkie odpowiednie władze w Unii Europejskiej powinny zakazać używania dzikich zwierząt w podróżujących cyrkach na terenie Europy, gdyż nie ma możliwości zapewnienia im realizacji potrzeb psychologicznych mentalnych i socjalnych."

- **doniesieniach naukowych**

Iossa, G; Soulsbury, CD; Harris, S; Animal Welfare, Volume 18, Number 2, May 2009, pp. 129-140(12)

Według autorów zwierzęta cyrkowe spędzały większość dnia w zamknięciu. Jedynie ok. 1–9% dnia brały udział w występach lub treningach, a pozostałą część pozostawiały w tzw. ćwiczebnych klatkach, które są mniejsze niż typowe pomieszczenia przeznaczone dla zwierząt w zoo.

Zakres zachowań przejawianych przez zwierzęta był bardzo ograniczony, a zwierzęta cyrkowe spędzały znaczną część czasu manifestując stereotypie, szczególnie, gdy były przykute łańcuchami lub zamknięte w wagonach służących do transportu.

Zaznaczono, że nie ma co prawda jednoznacznych dowodów na to, że zwierzęta przyzwyczajają się do transportu, jednakże samo zamknięcie w pomieszczeniach do transportu stanowi zagrożenie dla ich dobrostanu. Cyrki mają ograniczone możliwości wprowadzenia ulepszeń, takich jak zwiększenie przestrzeni życiowej, wzbogacenie środowiska czy zapewnienie socjalizacji.

W związku z tym w cyrkach powinny występować zwierzęta, które nie wymagają dużych pomieszczeń, cechują się prostą strukturą społeczną, niskimi funkcjami poznawczymi,

brakiem specjalistycznych wymogów oraz możliwością takiego ich transportowania, które nie wywołuje negatywnych efektów.

Według autorów żaden z nieudomowionych gatunków najczęściej występujących w cyrkach, takich jak słonie czy duże koty, nie spełnia tych wymogów.

- **analizie przepisów prawnych** regulujących w Polsce wymogi dla przetrzymywania zwierząt cyrkowych, która wskazuje, że

sam rodzaj działalności, jaką jest organizowanie objazdowych pokazów cyrkowych, uniemożliwia zapewnienie zwierzętom warunków bytowych odpowiednich dla ich gatunku.

Regulacje prawne

Postępowanie ze zwierzętami cyrkowymi uregulowane jest w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt;
- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt wykorzystywanych do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie warunków hodowli i utrzymywania poszczególnych grup gatunków zwierząt w ogrodzie zoologicznym.

Ustawa o ochronie zdrowia zwierząt art. 24i i 24j dotyczą wymagań weterynaryjnych przy przemieszczaniu w celach niehandlowych zwierząt cyrkowych, określonych w przepisach rozporządzenia Komisji nr 1739/2005 r. z dnia 21 października 2005 r. ustanawiającego wymogi dotyczące zdrowia zwierząt w odniesieniu do przemieszczania zwierząt cyrkowych między Państwami Członkowskimi (Dz. Urz. UE L 279 z 22.10.2005, str. 47).

Cyrk kwalifikuje się jako działalność nadzorowana określona w art. 1 ust. 1 pkt b, czyli organizowanie targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt. Działalność tę można

podjąć po zgłoszeniu w formie pisemnej zamiaru jej prowadzenia powiatowemu lekarzowi weterynarii. Wniosek ma zawierać m.in. siedzibę i adres podmiotu, określenie rodzaju i zakres działalności, określenie lokalizacji obiektów budowlanych i miejsc, w których ma być prowadzona działalność nadzorowana, oraz planowany czas jej prowadzenia.

Cyrki są obowiązane zawiadomić powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce organizowania pokazów zwierząt o czasie i miejscu organizowania pokazów co najmniej na 7 dni przed planowanym terminem ich zorganizowania.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu cyrku naruszane są wymagania weterynaryjne określone dla tej działalności, w zależności od zagrożenia stwarzanego dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt, wydaje odpowiednią decyzję: usunięcie uchybień, nakazującą wstrzymanie działalności.

Wymogi weterynaryjne przy przemieszczaniu zwierząt cyrkowych w celach handlowych są zamieszczone w art. 24 i i 24j.

Przepis karny zawarty jest w art. 85 ust. 1:

Kto prowadząc działalność nadzorowaną nie spełnia wymagań weterynaryjnych określonych dla danego rodzaju i zakresu tej działalności albo prowadzi taką działalność bez zawiadomienia w wymaganym terminie o zamiarze jej rozpoczęcia podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo karze grzywny.

Ustawa o ochronie zwierząt w artykułach 15-18 określa szereg nakazów i zakazów dotyczących warunków, w jakich mają przebywać, trenować i występować m.in. zwierzęta cyrkowe:

- zabrania się zmuszania zwierząt do wykonywania czynności, które powodują ból lub są sprzeczne z ich naturą
- tresura nie może być prowadzona w sposób powodujący cierpienie
- zwierzęta mają mieć zapewnioną opiekę lekarsko-weterynaryjną i wypoczynek (zakaz wykorzystywania zwierząt bezpośrednio po transporcie)
- warunki występów, treningów i tresury nie mogą zagrażać ich życiu i zdrowiu, ani powodować cierpienia
- zwierzętom należy zapewnić pomieszczenie chroniące przed zimnem, upałami i opadami atmosferycznymi, z dostępem do światła dziennego, umożliwiające swobodną zmianę pozycji ciała, odpowiednią karmę i stały dostęp do wody

- zabrania się trzymania zwierząt na uwięzi w sposób stały dłużej niż 12 godzin w ciągu doby lub powodujący u nich uszkodzenie ciała lub cierpienie oraz niezapewniający możliwości niezbędnego ruchu; długość uwięzi nie może być krótsza niż 3 m

Warunki występów zwierząt cyrkowych muszą być określone w przygotowanym przez organizatora występu scenariuszu lub odpowiednim programie zatwierdzonym przez Głównego Lekarza Weterynarii lub wskazaną przez niego osobę.

Przepis karny mający zastosowanie to art. 37 ustawy o ochronie zwierząt. W razie ukarania za naruszenie nakazów lub zakazów sąd może orzec przepadek narzędzi lub przedmiotów służących do popełnienia wykroczenia oraz przedmiotów z niego pochodzących, jak również można orzec przepadek zwierzęcia. Sąd może orzec nawiązkę w wysokości do 1000 zł na cel związany z ochroną zwierząt.

Rozporządzenie w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt wykorzystywanych do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych stanowi zestaw bardzo ogólnikowych nakazów dotyczących warunków w jakich zwierzęta mają być trzymane:

- zwierzętom zapewnia się minimalne warunki utrzymywania stosowne do potrzeb biologii danego gatunku, wieku, rasy, płci i stanu fizjologicznego. Minimalne warunki utrzymania dotyczą głównie używane sprzętu i pomieszczeń, które mają być bezpieczne dla zwierząt, a także zapewniające bezpieczeństwo przed zwierzętami. Urządzenia i wyposażenie miejsc przebywania zwierząt mają umożliwiać wszystkie zachowania życiowe i socjalne zwierząt, w tym możliwość ukrycia się i wypoczynku;
- zwierzęta stosownie do potrzeb biologii utrzymuje się w warunkach uwzględniających ich zachowania (brak podania, o jakie zachowania chodzi), separację poszczególnych osobników ze względu na różne kryteria (płeć, agresywność, choroba itp.), zapewniających swobodę ruchu (brak podania w jakim zakresie), zapewniających wypoczynek w czasie zgodnym z ich aktywnością życiową, niezagrożających bezpieczeństwu ludzi i innych zwierząt, nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz niepowodujących urazów i uszkodzeń ciała lub cierpień;
- zwierzętom zapewnia się możliwość ochrony przed oddziaływaniem stresogennych czynników zewnętrznych;
- zwierząt nie utrzymuje się w mogących wywołać stres sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego lub pieszego, obiektów przemysłowych lub gospodarczych, agregatów prądotwórczych oraz stacji transformatorowych;

- zwierzęta mają mieć zapewniony całodobowy i nieograniczony dostęp do czystej i świeżej wody oraz podawanie karmy w ilości i o zawartości składników odżywczych odpowiednich do wymagań poszczególnych gatunków lub ras, z uwzględnieniem kondycji, wieku, wagi, stanu fizjologicznego, stadium rozwoju, stanu uzębienia osobników.

Wobec zwierząt dzikich mają być spełniane wymogi określone w **rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2004 r.**

Wymogi dla przykładowych zwierząt:

niedźwiedź brunatny:

- pomieszczenie zewnętrzne 100m² dla pary + 40% dla każdego kolejnego osobnika
- pomieszczenie wewnętrzne 5m² na osobnika + 40% dla każdego kolejnego osobnika

lew:

- pomieszczenie zewnętrzne 50m² na osobnika
- pomieszczenie wewnętrzne 10m² na osobnika
- wysokość pomieszczeń nie mniejsza niż 3m

tygrys:

- pomieszczenia jak lew + urządzenia do wspinania

słoń:

- pomieszczenie zewnętrzne 150m² dla każdej samicy, 200m² dla samca
- pomieszczenie wewnętrzne 30m² dla każdej samicy, 50m² dla samca
- odrębne pomieszczenia dla każdego samca
- basen lub sadzawka błotna

dromader:

- pomieszczenie zewnętrzne 300m² dla pary + 15% dla każdego kolejnego osobnika

żyrafa:

- pomieszczenie zewnętrzne 500m² dla pary + 20% dla każdego kolejnego osobnika
- pomieszczenie wewnętrzne 50m² dla pary + 20% dla każdego kolejnego osobnika
- wysokość pomieszczeń nie mniejsza niż 6m